

STIJKELGROEP

er vier of vijf aan de kust van Engeland opgepikt, vermoedelijk geruime tijd nadat zij in Rotterdam te water waren gelaten.¹

Tot de groepen die zich al in '40 op spionage gingen toeleggen, behoorde er één die opgericht was door een beroepsofficier: de kapitein der infanterie Nicolaas Erkens. Erkens kwam in de zomer van '40 via de grensplaats Eysden tot een nuttige samenwerking met een Belgische spionagegroep; wij hebben helaas geen overzicht van hetgeen hij in ruim twee jaar werkzaamheid aan berichten doorgegeven heeft. Het is intussen wel plausibel dat die berichten via Belgische en Franse kanalen Londen bereikt hebben.

Dat laatste is veel minder waarschijnlijk wat de informatie betreft die door twee andere spionagegroepen verzameld werden welke beide begin '41 door de Duitsers opgerold werden: de groep Mekel-Schoemaker (geleid door de Delftse hoogleraren J. J. A. Mekel en R. L. A. Schoemaker) en de Stijkelgroep. Op de groep Mekel-Schoemaker komen wij terug.

De Stijkelgroep was opgericht door de in 1911 geboren Johan Aaldrik Stijkel. Deze had aan de Universiteit van Amsterdam Engels gestudeerd. Zijn groep was in oorsprong eerder een soort Ordedienst dan een spionageorganisatie. Het een vloeide evenwel uit het ander voort: toen men eenmaal, hoofdzakelijk in het westen des lands, in een aantal plaatsen een kader bijeenhad 'om zodra de Duitsers zouden terugtrekken, het bestuur in handen te nemen'², ging men dat kader gebruiken om militaire inlichtingen te verzamelen. Het is mogelijk dat Stijkel in de herfst van '40 enige tijd zendcontact met Engeland gehad heeft, in elk geval had hij in november géén contact meer. Hij besloot toen, een overtocht naar Engeland voor te bereiden. Dat kostte hem maanden. Hij raakte door zijn geld heen, moest enkele effecten zwart laten verkopen en kwam via een van zijn medewerkers die voor die verkoop zorgde, in contact met twee *V-Männer* van de *Kriminalpolizei* die voorgaven, uitnemende patriotten te zijn en die beweerden dat één hunner, die er nogal Joods uitzag en ook zei dat hij een Jood was, ook naar Engeland wilde gaan. Stijkel doorzag hun spel niet, met hen samen ging hij zijn vertrek voorbereiden. Het met zorg bijeengebrachte, belangrijke spionagemateriaal dat hij begin april '41 aan boord van een Scheveningse viskotter verborg, werd door de Duitsers opgehaald. Zelf werd hij met zijn naaste medewerker gearresteerd en de twee *V-Männer* met wie hij

¹ Van Straten kon van de zomer van '42 af zijn rapporten doorgeven via de verbinding Delfzijl-Stockholm. Hij overleed in juli '43. Via die verbinding had hij kort voor zijn dood bericht gekregen van zijn benoeming tot officier in de Orde van Oranje-Nassau. ² F. Schaaff: 'Organisatie-Stijkel' (24 nov. 1945), p. 1 (Doc II-794, 2-9).